

The background of the cover is a stylized illustration. It depicts a person's head and shoulders in profile, looking down. They are wearing a dark blue, long-sleeved garment. Their right hand is resting on a red, rectangular object, possibly a book or a folder, which has some faint, illegible markings on it. The hand shows signs of injury, with several cuts and abrasions on the fingers and palm, some of which are bleeding. The overall color palette is dominated by deep blues, purples, and reds, creating a somber and intense atmosphere.

Mikita
Franko

DNY v NAŠEHO v ŽIVOTA

Queer román
o dospívání
v současném
Rusku

Host

Mikita Franko
Dny našeho života

Přeložil
Patrik Felčer

Mikita
Franko

Brno 2025

Automatizovaná analýza textů nebo dat
ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU
je bez souhlasu nositele práv zakázána.

Copyright © 2020 by Mikita Franko
First published in Russia by Popcorn Books,
an imprint of Bookmate Limited
This edition is published by arrangement
with Popcorn Books LLC
All rights reserved including the right of
reproduction in whole or in part in any form
Cover Art © LuviiiLove, 2020
Translation © Patrik Felčer, 2025
Czech edition © Host — vydavatelství, s.r.o., 2025
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-2972-8 (PDF)
ISBN 978-80-275-2973-5 (ePUB)
ISBN 978-80-275-2974-2 (MobiPocket)

Those days are all gone now, but one thing's still true
When I look and I find,
I still love you.

Z písničky skupiny Queen *These Are the Days of Our Lives*,
jež dala název této knize

Jak to všechno začalo?

Do svých čtyř let si toho o sobě moc nepamatuju.

Jasně si vybavuju jen tři spolu nesouvisející epizody.

Epizoda první. Sedím ve sportovním kočárku a pohupuju nohama. Kočárek tlačí máma. Myslím, že jsme v hlavním parku našeho města, tehdy tam ještě stál Leninův pomník, takže jsem musel být opravdu dost malý. Před námi čile zobe zrní hejno holubů. Když se k nim můj kočárek přiblíží, holubi se rozlétnou a já vesele zvedám ruce do vzduchu, jako bych se snažil alespoň jednoho z nich chytit. Dál si nic nepamatuju.

Epizoda druhá. Někdo z máminých přátel mi k narozeninám daroval jízdní kolo s přidavnými zadními kolečky. Myslím, že to byly moje čtvrté narozeniny. Jezdit na čtyřech kolech není žádné velké umění, takže mě to brzy přestalo bavit. Šel jsem za máminým bratrem, který k nám tehdy přišel na moji oslavu, a poprosil jsem ho, aby mi pomocná kolečka odšrouboval. On to bez nejmenšího zaváhání udělal. Radostí bez sebe jsem se vyškrábal na kolo, ale po necelém metru jízdy jsem se svalil na asfalt a odřel si přitom levý loket. Zatímco jsem vleže a s pohledem obráceným do čistého a jasného nebe přemýšlel nad hlavní dětskou otázkou — dát se do breku, či nedat se do breku —, můj strejda se opodál nepokrytě dusil smíchy. Prý jsem mu měl dopředu říct, že na kole neumím jezdit. Když jsem se na něj podíval, rozesmál jsem se taky. Dál si nic nepamatuju.

Epizoda třetí. Nemocniční chodba, máma už byla tehdy nemocná. Bylo to asi třetí nebo čtvrté patro, zřetelně si vybavuju, že jsem byl unavený ze schodů. První, co jsem uviděl, byly kapačky přímo na chodbě; kolem mě někoho rychle převáželi na pojízdném lůžku. Nijak jsem si nedokázal vysvětlit, co se kolem mě děje, každopádně nic veselého to nebylo a mě přepadla úzkost

a neklid. Ale mámin bratr vypadal úplně v klidu. Naklonil se ke mně, poklepal mi na rameno a řekl, že kdo jako poslední doběhne do mámina pokoje, ten je stará želva. A život byl hned veselejší. Myslím, že nám za ten závod někdo vynadal, ale doběhnout do cíle jako první bylo důležitější než cokoli jiného.

To je asi všechno, co bych o tomto životním období dovedl říct sám. Zbytek znám jen z vyprávění druhých.

Když jsem byl malý, nevěděl jsem, že máma po porodu dostala rakovinu mléčné žlázy. Dneska prý takový typ rakoviny není „nic strašného“ a možná, že i před čtrnácti lety by jí byli mohli pomoci, kdyby doktoři nad matčinými potížemi jen nemávali rukou a neoznačovali nádor v prsu za „retenci mléka“. Dnes už můžu vést takovéhle chytré úvahy, ale ve světě, který mě obklopoval tenkrát v dětství, neexistovala rakovina ani nemocnice. Nic jsem o tom nevěděl a žil si bezstarostně.

Když máma ležela v nemocnici, bydlel jsem u strejdy. Prý jsem tehdy neustále kočoval z místa na místo, protože máma do nemocnice musela každou chvíli. Pár týdnů jsem bydlel s ní a pak zase u strejdy. Jednou, po několika týdnech, jsem se už k mámě domů nevrátil. Řekli mi, že je hodně zesláblá, takže se teď o mě nemůže starat. Co jsem si o tom tehdy pomyslel, nevím. Nejspíš jsem to ale nebral moc vážně, protože když jsem byl já sám nachlazený, tak jsem byl přece taky zesláblý, a nic hrozného to nebylo.

Jak jsem se dozvěděl, že máma umřela, si nepamatuju. O mé reakci mi vyprávěli až později, když jsem byl starší. Máminu smrt mi oznámil její bratr. Odvedl mě na chvíli od hraček stranou, sedl si přede mě a řekl mi to. Tehdy na televizní stanici Nickelodeon začali dávat nový animák *Avatar: Legenda o Aangovi*, který jsem si hned oblíbil. Dívali jsme se na něj spolu se strejdou a já jsem se ho zeptal:

„Umřela jako Aang?“

„Ne, umřela doopravdy.“

Jestli jste ten animák viděli, tak víte, že Aang neumřel, ale zamrzl na sto let v ledovci. Že je mrtvý, si ostatní jenom mysleli.

A tak jsem se zeptal:

„Umřela jako jeho rodina?“

On odpověděl:

„Ano.“

A já na to:

„Chápu.“

Nevím, jestli jsem tenkrát ze ztráty mámy prožíval skutečný smutek.

Nic si nepamatuju, a když mi o tom vyprávějí dneska, zní to, jako by mluvili o někom cizím. Prý jsem si asi měsíc hrál jenom s jednou hračkou a přestal jsem se dívat na animáky, hlavně na *Avatara*, ale na mámu jsem se skoro neptal.

Začal mi jiný život. Nový. A na ten si už vzpomínám.

Zůstal jsem viset ve vzduchu. Takhle o mně mluvili ostatní. Babička říkala: „Otázka ohledně Mikyho visí ve vzduchu.“ Nevěděl jsem, co to znamená, ale atmosféra byla napjatá a já jsem se opravdu cítil jako zavěšený ve vzduchu. Dospěli se mě ptali, s kým chci zůstat: s babičkou, nebo se strejdou? Nechtěl jsem se nikoho dotknout, a tak jsem odpovídal, že nevím. Otázku nakonec vyřešila babička sama. Řekla, že už přežila jeden infarkt a není si jistá, jestli stačí vychovat plnohodnotného člověka, a že vystavovat mě riziku další ztráty by bylo kruté.

Tímto jsem začal bydlet u strejdy, kterému jsem říkal jednoduše Slava, a u jeho kamaráda. Ačkoli kamarád se objevil až později. Nejdřív se všechno uklidnilo: ustal všechn ten shon, přestali se mnou mluvit neznámí, ale strašně vážní lidé, pocit, že visím ve vzduchu, mě přešel a nový život se pozvolna proměnil ve všední. A právě tehdy se v něm objevil Slavův kamarád — vysoký, upravený, dokonce učesaný, vůbec se jako kamarád nehodil k mému strýci, který uznával jenom jeden druh kalhot — ty s dírami na kolenou.

„To je Lev, můj přítel,“ řekl mi Slava. A potom jemu: „To je Miky, syn mojí sestry. Budete si na sebe muset zvyknout. Jinou možnost nemáte.“

Jméno Slavova kamaráda mi připadalo hloupé. Lev... Když se někdo jmenuje takhle, tak mu zkrátka nezbyvá než si nechat narůst plnovous a stát se spisovatelem.

Ale nedalo se nic dělat, a tak jsem svou malinkou ručkou pětiletého člověka stiskl ruku, kterou mi podal Lev.

Umění být dobrým člověkem a spousta dalších umění

Tímto začal náš společný život ve třech. Jenže to zní líp, než jak to ve skutečnosti bylo. Já jsem se bavil se Slavou, Lev se bavil se Slavou, Slava se bavil s námi oběma, naopak já a Lev jsme spolu nekomunikovali vůbec. Nic jsem proti Lvovi neměl, jenom jsem nevěděl, o čem bych si s ním povídal.

Naproti tomu Slava byl grafický designér a vůbec umělecká duše, takže mi pořád něco ukazoval a o něčem vyprávěl. Například mě učil kreslit proporčně lidský obličej. Čmáral jsem svůj kostřbatý ovál podle pravidel akademické kresby, nicméně můj hlavonožec měl k člověku pořád dost daleko. Slava moje kresby nadšeně vychvaloval, i když bylo jasné, že moje kreslířské dovednosti jsou stejně marné jako ta příšerka, kterou jsem vyplodil.

Slava měl také doma starý gramofon a hromadu desek s hudbou ze šedesátých a sedmdesátých let. Pouštěl mi Beatles, Queen, Led Zeppelin, Davida Bowieho i svoji největší oblíbenkyni Montserrat Caballé. Mně se ta zpěvačka ale vůbec nelíbila a jednou jsem prohlásil:

„Tuhle desku nepouštěj, ta paní na ní hrozně kvílí.“

„Nerouhej se,“ odpověděl Slava.

Nerozuměl jsem, co přesně nemám dělat, ale vytušil jsem, že jsem řekl nějakou hloupost.

Slava se zeptal:

„Jaký písničky máš nejradši?“

Ukázal jsem na desku Queenů a strejda se široce usmál.

„To budeš koukat, jak se ti teď Montserrat bude líbit, kama-ráde.“

Z hromady desek vytáhl jednu, kterou mi nikdy předtím nepouštěl. Bylo na ní napsáno *Barcelona*. To mi došlo později, když jsem se naučil číst anglicky, ale tehdy, ve svých pěti letech, jsem na ni mohl jenom nechápavě zírat.

Začátek písničky mi zněl vánočně, lehká hudba však brzy přešla ve slavnostní a poté začala slábnout. Následoval čistý mužský hlas, který jsem slyšel na jiné desce Queenů. Po něm se ozval hlas té ženy a najednou se mi už nezdál tak otravný. Zatajil jsem dech, ale to byla jenom špička ledovce, pouze první, zatím velmi slabé pocity, které jsem do té doby nepoznal. Skutečnou explozi v hrudníku jsem pocítil o něco později, když oba jejich hlasy splynuly v jeden. Nechápal jsem, co se se mnou děje. Proč se při poslechu té písničky chvěju?

Zvedl jsem pohled na Slavu.

„Co to je?“

„To je umění.“

Od Slavy jsem se dozvěděl, že umění má tisíce projevů. A že se člověk může chvět nejen při poslechu hudby. Může ztuhnout při pohledu na obraz, rozplakat se při sledování filmu nebo se smát, když kouká na muzikál. Chodili jsme do muzeí, divadel, na operu i na balet. Vždycky tam po nás divně pokukovali. Zaprvé si spousta návštěvníků (hlavně těch divadelních) myslela, že s dětmi se má chodit jenom na taková představení, jako je *Slepička Rjaba*, a ne na balet *Don Quijote*, který beztak nemůžu pochopit. Báli se, že v těch nejcennějších chvílích jejich splnutí s uměním začnu dělat kravál a vřeštět, že chci na záchod. Ale já jsem vydržel všechna tři baletní dějství bez jediného pípnutí.

Zadruhé po nás pošilhávali kvůli Slavovi. Myslet si, že na „slušná“ místa chodil Slava „slušně“ oblečený, by byl omyl. Vždycky se o tom před odchodem z domu pohádali se Lvem.

„Nechtěl by sis aspoň jednou vzít něco, co není samá díra?“ říkal Lev.

„A není to jedno?“ ptal se Slava.

„Jdeme přece do divadla.“

„Pořád nevím, proč bych se měl kvůli tomu převlíkat.“

Takhle se hádali, dokud je nezačal tlačit čas. Lev obracel oči v sloup, ale Slava byl tvrdohlavý jako mezek a trval na svém. Já jsem se mezitím nudil na chodbě, mimochodem oblečený „jak se patří“.

Lev vypadal, jako by chodil do divadla každý den. Nosil výhradně sněhobílé košile: ve všední dny s kravatou a při slavnostních příležitostech s motýlkem. Takovou příležitostí byla i návštěva divadla. Dále oblek: černý nebo tmavě šedý a „hlavně žádné proužky, kostičky a ornamenty“.

Domníval jsem se, že Lvův vzhled se náramně hodí k jeho jménu. Chyběla mu už jenom hůl, plnovous a povolání spisovatele.

Jeho skutečné povolání bylo koneckonců také náramně seriózní. Lev je lékař záchranné služby.

V té době jsem Lva se Slavou často slýchal, jak se hádají za zavřenými dveřmi (dospěláci, nepřeceňujte zavřené dveře!).

„Ty se s ním vůbec nesnažíš najít společnou řeč,“ šeptal Slava podrážděně.

„No tak promiň, jsem jenom obyčejnej člověk a k umění jsem holt ještě nedozrál,“ odpovídal mu Lev stejně podrážděným šepotem.

„Co s tím má co dělat umění? Tak s ním mluv o tom, v čem se vyznáš ty.“

„O čem, prosím tě? Mám s ním snad rozebírat kardiopulmonální resuscitaci?“

„Klidně, mluv s ním, o čem chceš, hlavně, prosím tě, přestaň s tím mlčením.“

Kardiopulmonální resuscitaci se mnou Lev neprobíral ani v ten den, ani jindy. Já sám jsem s ním nic probírat nechtěl, ale Slava si dělal starosti — to jsem poznal i já.

Jednou, když byl Lev v práci, jsme se Slavou obědvali sami dva a já jsem se zeptal:

„Proč chceš, abych se kamarádil s tvým kamarádem?“

Slava zrozpačitěl. Jeho odpověď nezněla zrovna přesvědčivě.

„Jsme tu tři a bydlíme v jednom bytě, tak by bylo fajn, kdybychom spolu vycházeli.“

„Takže takhle to bude napořád?“

Byl jsem strašně zklamaný. Upřímně řečeno, myslel jsem si, že tato situace je dočasná, dřív s námi přece žádný Lev nebydlel.

„Ano, napořád.“

„Ale proč? On nemá svůj byt?“

„On je doma tady.“

„Tady přece bydlíš ty...“

„On je tady doma,“ prudce mě přerušil Slava.

Nečekal jsem od něj takový chladný tón a najednou mi bylo kdovíproč do breku. Dokonce mi zvlhly oči, ale Slavu to nijak neobměkčilo a trval na svém:

„Tady jsme doma všichni tři. Já, ty i on. My tři.“

Nevěděl jsem, co na to říct. Báł jsem se, že jestli něco odpovím, vrátí se ten jeho chladný tón.

Zahnal jsem slzy, co nejdál to šlo, a přece jen namítl:

„Ale dřív jsi tady bydlel jenom ty...“

„Ne, bydlel se mnou i předtím.“

„To není pravda,“ odsekl jsem uraženě, „když jsem k tobě jezdil, tak tady nebyl. Nikdy tady nebyl.“

Slava přestal jíst a odložil vidličku. Na chvíli se odmlčel a potom vyrovnaně, klidněji než předtím, řekl:

„Nechtěl jsem ti přidělovat stres, chápeš? Všechno bylo pro tebe nové, a navíc jsi byl rozrušený kvůli mámě.“

„Nebyl.“

„Byl, Miky, i když se ti zdá, že ne.“

Vlastně jsem nevěděl, jestli jsem byl rozrušený, nebo ne. Neuměl jsem dost dobře pojmenovat svoje pocity. Ale protože jsem nechtěl, aby měl Slava poslední slovo, zopakoval jsem:

„Nebyl jsem rozrušeněj.“

Slava si těžce povzdechl. Do konce oběda už jsme nepromluvili.

Nemůžu říct, že by se mi Lev nějak kategoricky nelíbil. Dneska bych svoje tehdejší pocity popsal jako ostych a pocit nepohodlí způsobený nutností žít v jednom bytě s cizím člověkem. Myslím, že ten pocit dobře zná každý, kdo někdy musel sdílet životní prostor s neznámými lidmi nebo vzdálenými příbuznými.

Navíc jsme mezi sebou neměli žádné styčné body. Snad jen to, že jsme oba rádi četli knížky. Ale já jsem četl pohádky o Cibulkovi, zatímco on Bulgakova.

Právě Lev zavedl to, co jsem nesnášel ze všeho nejvíc — režim. Musel jsem vstávat, jíst i chodit spát ve stejnou dobu. Obzvlášť se mi nelíbilo, že musím chodit do postele v deset večer, ale Slava říkal: „To je ještě krásnej čas.“ Když jsme spolu žili sami dva, koukali jsme na *Simpsonovy* a *Městečko South Park* až do svítání a žádné režimy neexistovaly. Ale od doby, co jsme začali žít takto ve třech, bylo všechno jinak, všechno bylo najednou vážnější. Už žádné animáky, probdělé noci a Nesquik k večeři, s tím vším byl konec.

Říkal jsem si, že ještě není pozdě si všechno rozmyslet a odstěhovat se k babičce. Jenže ta asi těžko jí Nesquik a kouká na *Simpsonovy*, takže bych si asi moc nepomohl.

Párkrát mi Lev četl na dobrou noc pohádky, ale dělal to na-prosto nemožně. Usínal jsem leda tak nudou, a nejenom já, ale i Slava ve vedlejším pokoji. Ráno pak Lvovi říkal: „Nechápu, jak můžeš číst pohádku o Pinocchiovi, jako by to byla učebnice kvantový fyziky...“

Lev se rozčiloval:

„Já jsem ti říkal hned, že mi to nepůjde.“

Intuitivně jsem tehdy vycítil, že ono „nepůjde“ se netýkalo jenom pohádek na dobrou noc.

Se Slavou bylo všechno jednodušší — vyprávěl mi o malířích, muzikantech a spisovatelích, učil mě kreslit, pouštěl mi desky, a to všechno se mi líbilo.

V jeden takový den, když jsme spolu leželi na zemi vedle gramofonu, jsem se ho dokonce zeptal, jak to, že všichni tihle lidé dokážou vytvořit taková mistrovská díla.

„Mají talent,“ vysvětloval mi Slava.

„A já mám taky talent?“

„Já myslím, že každý má na něco talent.“

„A na co mám talent já?“

„To ještě nevím,“ cvrnknul mě Slava do nosu, „ale neboj se, talent se vždycky nakonec projeví.“

„A ty máš nějaký talent?“ ptal jsem se všetečně dál.

„Jo. Já kreslím.“

„A Lev má taky talent?“ usmál jsem se samolibě, přesvědčený, že jsem Slavu nachytil. Lev a umění, to je jako nebe a dudy, tak jaký asi může mít talent?

Ale Slava okamžitě odpověděl, aniž si všiml mého ironie:

„Má. Je to hodnej člověk.“

„To ale není talent.“

„Proč myslíš?“

„To není žádný umění.“

„Naopak, to je velký umění,“ odpověděl se vší vážností Slava.

Ale já jsem tento náš rozhovor nijak vážně nebral. *Být dobrým člověkem je umění* zní jako nějaká fráze vytržená z patetického filmu, která nemá s tím suchopárným, přísným a uzavřeným chlápkem nic společného.

V duchu jsem Lvovi říkal suchar. Dokud jsem nezjistil, že je ve skutečnosti superhrdina.

Upřímný rozhovor

Díky tomu, že Slava pracoval většinou doma, jsem nenavštěvoval žádné státní instituce pro předškolní děti. Jen málokdy, když mě už opravdu nebylo kam dát, jsem trávil čas v soukromé dětské školce, kde bylo možné nechat dítě na pár hodin.

Socializoval jsem se proto převážně na dětských hřištích. Musím na rovinu říct, že to šlo dost ztuhla, protože ostatní děti mi naháněly strach. Pamatuju si to jako dneska: jakmile jsem uviděl víc než tři děti na jednom místě, schoval jsem se Slavovi za nohu a příliš naléhavé výzvy, abych si šel s nimi hrát, nebo alespoň popošel blíž, mě dokázaly dohnat až k slzám.

Povídat si mezi čtyřma očima mi nicméně docela šlo a mým častým společníkem na dětském hřišti se stal Iljuša, který přicházel skoro ve stejný čas jako my.

V té době jsme se kamarádili už celý měsíc a zažili v životě kdeco. Tedy přesněji, Iljuša zažil kdeco. Za dobu, co jsme spolu strávili, jsem byl svědkem toho, jak se schválně praštil do nosu houpačkou, jak ho kousl pes a jak hodil do ohně kus eternitové krytiny, ale neodběhl na bezpečnou vzdálenost. Mně se přitom nikdy nic nestalo, protože jsem při našich vylomeninách byl vždycky tím, kdo mu stál za zády a nejistě špital: „Možná to není dobrý nápad?“

Iljušu na hřiště vodil otec, jehož smyslem života bylo zadusit v synovi veškerý pud sebezáchovy. Ze synových *úspěchů* měl vždycky velkou radost. Když k němu Ilja přišel s rozbitým kořenem nosu, poplácal ho otec uznale po rameni a řekl:

„No-o-o, pašá-á-á-ák!

Iljuša se radoval a přemýšlel, jakou další fyzickou bolest by si tak mohl přivodit, aby udělal tátovi radost. Mě považoval za zbabělce.

„Ty se furt něčeho bojíš,“ říkal mi Ilja tónem naznačujícím opovržení.

Těsně před tím, než mi tohle řekl, provokoval jednoho psa, který ho kousl do kolene a roztrhl mu kalhoty.

„Musíš do nemocnice,“ odpověděl jsem mu.

„Mě to nebolí,“ pronesl a dmul se u toho pýchou.

„To je jedno, ale ten pes může mít vzteklinu.“

„No a?“

„Můžeš z toho onemocnět.“

Iljuša si odfrkl a znovu zopakoval, že jsem zbabělec. Já jsem zvolnil krok a nechal ho, aby mě předběhl. Schválně, abych si mohl rozmyslet, jestli mu mám říct, co mám na jazyku, nebo ne.

Rozhodl jsem se, že mu to řeknu:

„Slava říká, že hloupost a odvaha jsou dvě různé věci.“

Iljuša tu větu nepochopil a znovu si odfrkl. To znamenalo, že neví, co má odpovědět.

„Proč svému tátovi říkáš Slava?“ zeptal se.

„Není to můj táta. Je to můj strejda.“

„A kde máš tátu?“

Tady člověka napadne, že jsem si tuhle otázku kladl určitě už dřív. Ale ve skutečnosti mě můj skutečný otec moc nezajímal. Když jde všechno od desíti k pěti, absence otce se na pozadí ostatních událostí zdá jako malichernost. A poprvé jsem si uvědomil, že ostatní děti otce mají, zatímco já ne, právě tehdy, v pěti letech, během tohoto rozhovoru.

„Já tátu nemám,“ odpověděl jsem jednoduše.

„Každej má tátu.“ V Iljově hlase bylo slyšet, že se chce hádat.

„Každej ne. Já ho třeba nemám.“

„Když není táta, tak to znamená, že zdrhl.“

„Jak jako?“

„Že vod tebe utek.“

Tuhle informaci bylo příliš těžké přijmout. Co jsem provedl, aby ode mě někdo utíkal? Vždyť si to ani nepamatuju.

Rozhodl jsem se, že Iljuša nejspíš sám neví, o čem mluví. Přece jen není zrovna nejchytřejší. Provokuje psy a rozhoupává houpačky, když stojí přímo za nimi.

Takže jsem řekl:

„Ode mě určitě nikdo neutekl, on prostě nikdy neexistoval.“

Ilja vyprskl:

„Takhle to nefunguje. Když není táta, nemůže bejt ani sex.“

„Cože nemůže bejt?“

Tady, v tom nejzajímavějším, nás zrovna vyrušili. Strašidelná postava Iljušova táty se nad námi vztyčila, aby oznámila, že Ilja musí na box. Ilja vymrštil ruce nahoru a radostí poskočil.

„Pokousal ho pes,“ řekl jsem jeho tatínkovi, přičemž jsem zaklonil hlavu, abych mu viděl do obličeje. „Měl by ho prohlídnout doktor.“

Iljušův táta si mě přeměřil posměšným pohledem a blaho-sklonně pokýval hlavou.

Zatímco jsem seděl na lavičce vedle hřiště, vytřepával písek ze sandálů a chystal se domů, musel jsem pořád přemýšlet o Iljušovi. Vedle mě seděl Slava, skládal hračky do batohu s Mickey Mousem a poslouchal moje zanícené vyprávění o psovi. Když jsem domluvil, zeptal jsem se:

„Nechceš jim přece jen říct, aby šli k doktorovi?“

Slava se jenom usmál a řekl:

„Chceš říct něco o přirozeným výběru?“

Jestli si někdo dělá o Iljušu starosti, hned oznamuju, že je v pořádku, akorát má po ráně od houpačky dodnes nos trochu nakřivo.

Mně ale náš rozhovor nasadil brouka do hlavy a spolu s tím se mi v hlavě uhnízdily úzkostné myšlenky na tátu, který se ode mě bůhvíproč rozhodl odejít. Matně jsem si začal uvědomovat, že kdybych měl otce, tak bych po mámině smrti zůstal s ním. Jenže on se mnou není a já, jak říkala babička, jsem „zůstal viset ve vzduchu“.

V noci se mi začaly zdát strašidelné sny. Šel jsem v nich dlouhou chodbou, která nikde nekončila, a čím déle jsem šel, tím víc jsem se bál, i když se nic dalšího nedělo. Když se to stalo poprvé, nemohl jsem usnout a rozhodl se, že poprosím Slavu, jestli si můžu lehnout k němu.

Ve tmě a v polospánku mě ani hned neudivilo, že Slava se Lvem spí spolu v jedné posteli. Díky jakémusi vnitřnímu, zřejmě vrozenému, taktu jsem mlčky přivřel dveře a vrátil se k sobě do postele. Dokonce i strach mě přešel, jak ho vystřídalý nové myšlenky: co-pak chlapi spolu spí v jedné posteli? Jasně že spí, ale jenom v extrémních podmínkách. Ve filmech to tak většinou bývá, když je válka nebo rekonstrukce v bytě a lidé prostě nemají kde jinde spát, takže spí vedle sebe. Ale to není náš případ — my máme gauč.

Ne že bych se tehdy nějak vyznal v mezilidských vztazích, ale měl jsem za to, že láska bývá jenom mezi mužem a ženou a vřelému vztahu mezi lidmi stejného pohlaví se říká kamarádství. Rozdíl mezi láskou a kamarádstvím spočívá v tom, že muž a žena se líbají a mají společnou postel, zatímco kamarádi si jenom podávají ruku a nikdy nejsou vedle sebe příliš blízko. To, že Slava a Lev spali v jedné posteli, i když to nebylo nutné, mi nepasovalo do žádné škatulky.

Stěží jsem se s touto informací dočkal rána a u snídaně jsem zahlásil:

„Jak to, že spíte spolu?“

Lev se zakuckal a přestal jíst. Vrhł těžký pohled na Slavu, dlouze si povzdychl a vstal od stolu.

„Vysvětlí si mu to sám, máš, cos chtěl...“

Slava sledoval, jak odchází, a prohlásil:

„Vidím, že vyhýbat se odpovědnosti, to by ti šlo.“

„Jdu pozdě do práce,“ opáčil Lev už z předsíně.

Ale nešel pozdě. Nedlouho předtím jsem se zrovna naučil poznávat hodiny. Nešel pozdě ani trochu.

Slava mlčel, dokud nebouchly vchodové dveře. Potom řekl:

„Já a Lev se máme rádi.“

„Jak jako rádi?“

Ucítil jsem, jak se mi začínají nepříjemně potit dlaně.

„Tak, jak se mají lidi obvykle rádi,“ vysvětloval Slava. „Pamatuješ, jak jsme četli pohádku o Popelce? Ona se zamilovala do prince a princ do ní. Takhle se může zamilovat spousta lidí.“

„Ale vy jste přece kluci...“

„Někdy se může i kluk zamilovat do jinýho kluka. A holka se může zamilovat do holky. Nestává se to často, ale stává se.“

„Nestává,“ řekl jsem tvrdě. „Ty lžeš.“

Dneska dost dobře nechápu, proč jsem tehdy tak zareagoval, ale dobře si vzpomínám na pocit křivdy. Takový horký pocit křivdy, v hrudníku. Křivdy, ze které se vaří i slzy.

„Nelžu.“ Slava zůstával klidný. „V životě budeš potkávat různé lidi. I takovýhle.“

„Nebudu! Protože takový lidi neexistují!“

„Miky...“

„Tak proč nic takovýho není ve filmech ani v knížkách?“ vystartoval jsem. „Nikdo nic takovýho neříká! Jenom ty! Protože sis to zrovna teď vymyslel!“

„Miky, ve filmech a v knížkách je to taky,“ promluvil Slava hlasitěji a naléhavěji. „Jestli chceš, můžeme se spolu na nějaký film podívat.“

„Nechci!“ Z očí se mi rychle řinuly slzy vzteku. „Nechci se dívat na tvoje blbý vymyšlený filmy!“ Sklopil jsem oči a podíval se na talíř s míchanými vajíčky před sebou. „Už nebudu.“

Potom jsem vyskočil ze židle, běžel do svého pokoje a hlasiť praskl dveřmi. Slava za mnou nepřišel.

Z pokoje jsem nevyšel až do večera. Ačkoli, ne, vyšel: jednou na záchod a podruhé do kuchyně pro banán. Ve zbytku času jsem si pročítal knížky, kde byla jakákoli zmínka o lásce, a nechápal jsem, proč mi Slava lže. Na místě Popelky přece nemůže být kluk, vždyť by se ani nevešel do křišťálových střevíčků. I když,

na druhou stranu, kluk by asi přišel na ples v těch pitomých kopačkách, co se starším klukům ve dvoře vždycky vyzujou, když silou kopnou do míče. Takovéhle boty člověk ztratí raz dva, spíš než nějaký střevíček...

Musel jsem uznat, že na místě Popelky by klidně mohl být kluk a na hlavní dějové lince by to nic nezměnilo. Nebo princezna na místě prince. Ale jestli je to všechno pravda, proč potom spisovatelé píšou jenom o klucích a o holkách? Spisovatelé jsou přece chytrí lidé, ti snad musí vědět, co je pravda a co ne.

Slyšel jsem, jak se večer vrátil Lev a jak se se Slavou o něčem nervózně dohadují. Nejspíš o mně.

Když se úplně setmělo, vyšel jsem konečně z pokoje. Z obývacího pokoje byla slyšet televize. Slava seděl v obýváku sám.

Zastavil jsem se na prahu pokoje a zadíval se na televizní obrazovku. Blikaly na ní záběry nějakého muže v černých brýlích a strohém obleku; vypadal velmi smutně a díval se na fotku nějakého kluka. A pak zablikaly černobílé záběry, jako by film natočili někdy před sto lety.

Pomalu jsem vešel do obýváku a sedl si vedle Slavy, přitom jsem nespouštěl oči z obrazovky.

„Proč je mu smutno?“

Slava moji otázku nečekal, a dokonce se vsedě narovnal.

„Protože mu umřel člověk, kterýho měl rád.“

„Ten kluk na fotce?“ Když jsem to řekl, pousmál jsem se. Trošičku.

Slava se taky trochu pousmál a řekl:

„Ano.“

„A on je teď tam, kde je moje máma?“

„Asi ano.“

„Třeba se spolu skamarádí.“

Slava se opřel o opěradlo gauče a přitiskl mě k sobě. Já jsem si lehl k němu, opřel se mu zátylkem o hrudník a až do konce filmu jsme oba mlčeli.

Superman

Lev neměl rád žádné citové projevy a obzvlášť nerad se projevoval „před lidmi“. A zatímco dávat najevo svoji náklonnost na ulici by nenapadlo ani jednoho z nich, doma mi Slava míru svojí lásky ke Lvovi demonstroval každou chvíli. Lev zase demonstroval míru nevhodnosti takového jednání a před polibky uhýbal s hbitostí Spidermana.

Když jsem to pozoroval, cítil jsem, jak mi z toho v hlavě třeští. Dneska si to vysvětluju jako praskání bortící se šablony. Nikdy předtím jsem naživo nic podobného neviděl. Viděl jsem jenom, jak příšerně, nepříjemně a uslintaně se lidé líbají ve filmech, a říkal jsem si, že já nikdy v životě nic takového dělat nebudu.

Slava a Lev se na této otázce dlouho nedokázali shodnout. Pokaždé zavřeli dveře a začali si mezi sebou vyjasňovat, kdo má pravdu a kdo za co může (a znovu, dospěláci: mezi pokoji neexistují dveře schopné izolovat dítě od vašich supertajných rozhovorů!). Takže jsem všechno slyšel a samozřejmě se mě to dotýkalo, protože jsem měl pocit, že se stávám příčinou sváru mezi nimi.

„Dítě musí vidět, že se členové rodiny mají rádi a můžou si to dávat navzájem najevo,“ říkal Slava. „Jinak se samo nikdy ne naučí projevovat emoce.“

„No, možná by se to mohlo učit na jiných příkladech.“ Lev mluvil mnohem tišeji než Slava, takže jsem musel mnohem víc napínat uši, abych ho slyšel.

„A v čem je náš příklad špatnej?“

„Copak to nechápeš? Tam venku je jinej svět, ne ten, kterej jsme kolem něj vytvořili. Půjde do školy a zjistí, že skutečný život je něco úplně jinýho než jeho život s náma. Že nikdo kromě nás takhle nežije.“

„Skutečnej život? A my jsme co, neskutečný?“

Slava mluvil naléhavě, důrazně. Lev zase, jako by se bránil.

„Ty víš moc dobře, jak to myslím...“

„Vím, jak to myslíš,“ souhlasil Slava, „ale nechápu, proč to říkáš. To sis chtěl celej život hrát na kamarády?“

„Nic takovýho jsem nechtěl,“ rozčiloval se Lev, „ani žít s dítětem jsem nechtěl.“

Rozhostilo se ticho. Zavržala židle.

To, co jsem tehdy ucítil, bylo nejspíš srovnatelné s myšlenkami dítěte, které se právě dozvědělo, že jeho rodiče měli v úmyslu jít na potrat. Oni mě nechtěli.

Rozbrečel jsem se. Tichounce, abych nepřipoutal pozornost.

Mlčení, které trvalo celou věčnost, Slava nakonec přerušil slovy:

„Rodina je něco, co ti zůstane navždycky. Věci, krása, partneři přicházejí a odcházejí, ale rodina neodejde nikdy. On je moje rodina. Jestli jsi neplánoval být její součástí, tak já tě držet nebudu.“

„Plánoval, takhle jsem to nemyslel!“ rychle odpověděl Lev.

Zvuky kroků se přiblížily a já jsem se vrhl ke krabici s hračkami a předstíral jsem, že si hezky hraju a nic, vůbec nic, ani slovíčko, jsem neslyšel.

Ještě na prahu pokoje mezi otevřenými dveřmi se Slava otočil a řekl:

„V tom případě už o tom nechci ani slyšet.“

Nemluvili spolu až do večera a mně se příliš nedařilo se něčím zabavit. Nepochopil jsem jejich slova o světě a skutečnosti „tam venku“ a vůbec jsem netušil, co měla znamenat. Toto nepochopení mě ještě víc zneklidnilo a pocit viny za to, co se stalo, mi najednou ležel na prsou jako těžký balvan.

Usnul jsem s hlavou plnou chmurných myšlenek a první, koho jsem ráno uviděl, byl Lev. To jsem čekal ze všeho nejméně.

Obyčejně jsme si spolu nevyměnili víc než dvě věty, a už vůbec to nebyl on, kdo mě ráno budil.

Ani tehdy mě vlastně nevzbudil. Sedl si na kraj postele, očitě celý nesvůj, a zeptal se nepřírozeně veselým tónem:

„Nechceš jít dneska ven? Se mnou?“

Nechtěl jsem. Ale řekl jsem:

„Chci.“

Bylo mi jasné, že to nějak souvisí s jejich včerejší hádkou a že ho o to nejspíš poprosil Slava. A protože jsem nechtěl, aby byl Slava zklamaný, souhlasil jsem.

Myslím, že Lev měl stejné důvody jako já.

mlčeli jsme celou cestu. mlčky jsme došli k dětskému hřišti, kde jsem se ve své mlčenlivé osamělosti několikrát sklouzl po skluzavce, povrtal se v písku a vrátil se ke Lvovi, který mě celou dobu mlčky pozoroval z lavičky. Teprve v tu chvíli se zeptal:

„Hotovo?“

Přikývl jsem a oba jsme se vydali na cestu domů.

Normálně bychom se domů vrátili za třicet minut, ale zabránil nám v tom osud nebo vesmír nebo možná z nebe plivnul sám Ježíš, každopádně domů jsme se nakonec dostali mnohem později.

Po cestě bylo nutné přežít jeden jediný přechod pro chodce. Byl hezký, se semaforem, takže riziko, že umřeme, bylo minimální. V ten den jsme před ním stáli s nějakou paní a čekali jsme, až se rozsvítí zelená. Nechytil jsem se Lva za ruku a on na tom ani netrval. Semafor jsem taky nesledoval, takže jakmile žena vedle mě vyrazila kupředu, automaticky jsem šel za ní.

Lev mě okamžitě popadl za rameno a vrátil na místo. Rozčileně mi začal vysvětlovat, že ještě svítí červená a že musím trochu přemýšlet, a ne se slepě opičit po ostatních. Jeho řeč přerušil skřípot brzd. Oba jsme zároveň zvedli hlavu a uviděli, jak se před přechodem snaží zoufale zabrzdit autobus a žena, která měla jinak všechny šance zůstat živá a zdravá, se na poslední chvíli rozhodla před ním přeběhnout.

Takto každopádně neměl šanci ani jeden z nich.

Autobus tlumeně narazil do jejího těla a ona upadla. Všechno se to dělo tak pomalu, že jsem si myslím stihl všimnout, v jaké nepřirozené poloze žena dopadá na asfalt.

Z autobusu se vyhrnuli cestující a obestoupili ženu v těsném kruhu. Za doprovodu strašlivých nadávek vyběhl z autobusu také řidič. Uvědomil jsem si, že stojím na místě sám a Lev se beze slova prodírá davem.

Přistoupil jsem a chtěl také projít, ale nepodařilo se mi to, byl jsem příliš malý. Chodil jsem dokola a snažil se prodrat se skrze jedny nohy, pak skrze druhé, ale nikdo mě nechtěl pustit.

Teprve když někdo vyšel z davu a místo v kruhu se uvolnilo, jsem uviděl tu nebohou ženu ležící na asfaltu a Lva, jak klečí vedle ní.

Tehdy jsem si pomyslel, že zemřela.

Jako máma.

Jako ten kluk z filmu o lásce.

A rozbrečel jsem se.

Brečel jsem tak usedavě, že jsem na sebe strhl pozornost útloucitných žen.

„Chlapečku, ke komu patříš?“ zeptala se mě jedna s křiklavě rudými rty.

Já jsem brečel a neodpovídal jsem.

„Jsi tady sám?“ ptala se a naklonila se ke mně, tak blízko, že jsem ucítil vůni jejího parfému — měla stejný jako babička.

„Ne-e-e-e!“ zaúpěl jsem celý v slzách.

„A s kým tu jsi?“

„S t-á-á-átou.“

„A kde je tvůj táta?“

„Ta-a-a-amhle,“ ukázal jsem prstem směrem ke Lvovi.

Žena mě chytila za ruku a protáhla mě davem. Přede mnou se míhaly jen nohy-nohy-nohy.

„Pusťte kluka k tátovi!“ hulákala žena a vyzývala lidi, aby ustoupili.

A tak jsem se ocitl v první řadě a mohl pozorovat, jaké podivné manévry Lev se ženou provádí. Několikrát se jí zeptal na jméno a říkal, aby nezavírala oči. Špatně si vybavuju, co se dělo, protože jsem seděl na bobku a fňukal, takže jsem z okolního světa vůbec nic neslyšel.

Snažil jsem se nikam nedívat, hlavu zabořenou mezi kolena, a do reality jsem se vrátil, až když jsem ucítil, jak mě někdo zvedá do vzduchu. Později jsem si uvědomil, že mě Lev drží v náručí.

„Všechno je v pořádku,“ řekl mi nečekaně laskavě. „S paní je všechno v pořádku. Pojď, půjdeme se podívat.“

Přistoupil k nosítkům, na kterých ženu nakládali do sanitky. Byla při vědomí, a dokonce se mi zdálo, že se na mě zlehka usmála.

Záchranáři za ní zabouchli dveře a tím ji od nás oddělili.

„Pane, vy s ní nepojedete?“ zeptala se Lva žena, která mě protlačila skrze dav.

„Proč?“ nepochopil Lev.

„Je to přece vaše žena!“

„Není to moje žena!“ odpověděl zvláštním tónem, jako by na světě nebylo nic horšího než mít dotýčnou ženu za manželku.

Chápu, taky bych nechtěl za ženu někoho, kdo skáče pod autobusy.

„A proč jste teda byl celou dobu u ní?“

„Protože jsem doktor.“

Nějakou dobu jsme šli domů beze slov. Ale pak jsem Lva zasypal otázkami:

„Tys ji zachránil?“

„Jenom jsem zkontroloval, jestli není vážně zraněná.“

„Doktor, to je jako záchranář? Ty umíš zachraňovat lidi? Ty umíš udělat, aby lidi neumírali? A jak se ze mě stane doktor? Já

chci taky zachraňovat lidi! Když se někomu udělá špatně, tak mu budu umět pomoci? A ty fakt umíš zachránit člověka přede vším na světě?“

Poskakoval jsem vedle něj, celý rozrušený z toho, co se stalo. Tehdy jsem uviděl Lva v jiném světle. Je jako... je jako... Jako Superman!

Doma jsem se plný dojmů hned ode dveří vrhl na Slavu a začal plácát páté přes deváté:

„Představ si! Šli jsme! A najednou autobus! A paní přes silnici! A přitom byla červená! Já jsem taky málem šel! A pak všechno zahvízalo! A bum! Ona spadla! A táta...!

Překvapením jsem se zarazil a mlčky zůstal civět na Slavu. Slyšel, co jsem právě řekl? A proč jsem to vůbec řekl?

Slava mi pomohl. Nevzrušeným tónem se zeptal:

„No? Co udělal táta?“

„On ji zachránil...“ vymáčkl jsem ze sebe nakonec.

První lekce opatrnosti

To, že titul *táta* získal jako první Lev, bylo překvapením pro všechny, včetně mě samotného. Koneckonců, Lev skutečně vypadal víc jako táta než Slava. Byl starší, serióznější, nosil oblek, vymýšlel denní program, omezoval spotřebu sladkostí a choval se zkrátka nesnesitelně.

Slava, kterého jsem zbožňoval od začátku a který nemusel o moji náklonnost nijak bojovat, měl jiný problém: horko těžko se zbavoval role staršího bráchy. Měli jsme mezi sebou rozdíl šestnácti let a také vzpomínky na to, jak mi dovoloval dělat úplně všechno, když nebyla nablízku máma. V jeho jednadvaceti letech pro něj bylo těžké hrát najednou vážného a vyměnit roli bratra za roli otce. Pro mě zase bylo těžké začít ho jako otce vnímat.

Často jsme si hráli na komplice — třeba když jsem si z kredence uzmul bonbon navíc, Slava mě sledoval pátravým pohledem a já jsem ho prosil:

„Nebudeme to tátovi říkat, jo?“

On souhlasil:

„Dobře.“

Ale jednou, když se se mnou Slava zase spolčil, si to najednou rozmyslel:

„Ne, víš co, radši mu to řekneme.“

V tu chvíli jsem se na něj urazil, ale teď si myslím, že nechtěl ani tak odmítnout moji prosbu, jako spíš roli bráchy.

Nicméně před námi byla ještě dlouhá cesta. I na konci prvního roku našeho společného života ve třech jsem Lvovi dál říkal „tati“, a Slavovi „Slavo“. A přestože jsme pomaličku začínali vypadat jako opravdová rodina, pocít, že je něco špatně, mě neopouštěl.

A nejen mě. Zdálo se, že s tímto pocitem žijeme všichni, i když děláme, že je všechno v pořádku.

Realita nám však poprvé zaklepala na dveře na moje šesté narozeniny. Přišla k nám na návštěvu v podobě babičky.

V ten den Lev nebyl doma, měl službu v práci. Zatímco já jsem si ve svém pokoji hrál s novými hračkami, babička se polohlasem bavila se Slavou v obýváku.

„Jak dlouho ještě chcete bydlet spolu?“ ptala se. „Jste přece dospělí lidi, ne nějaký studentíci...“

„Přestaň s tím, prosím tě,“ přerušil ji unaveně Slava.

„Proč bych s tím přestávala? Jak dlouho už to takhle vedete? Dejme tomu ty, ale on už by snad ve svém věku měl mít ženu a děti. Jenže on se k tomu nemá a ke všemu brzdí tebe. Takhle si domů ani nepřivedeš žádnou holku.“

„Jakou holku, prosím tě?“

„No, právě že žádnou. Nebýt jeho, určitě bys už nějakou měl.“

Hlavou mi probleskl nápad jít k babičce a uklidnit ji, říct jí, že je všechno v pohodě, že rodinu už máme, takže si s tím nemusí dělat starosti. Ale cosi uvnitř mi říkalo, že je to špatný nápad. A pocit, že je *něco špatně*, který mě tížil celý rok, byl nyní ještě silnější. Nejasně jsem si uvědomil, vycítil jsem, že právě toto je ta realita, o které mluvil Lev, a že střet s ní je blízko.

„To je pořád dokola,“ mluvila teď babička o tón výš. „Místo toho, abys přemýšlel o budoucnosti, zase řešíš nějaký blbiny. Normální lidi takhle ne...“

„A dost!“ rozkřikl se Slava.

Babička zmlkla. Já taky, nečekal jsem to.

Slava pokračoval:

„Já už nemůžu. Celej život, odmalička, to od tebe poslouchám! Už toho mám plný zuby! Nežiju ‚místo toho‘, ale tak, jak já chci! Tak, jak si to ty nemůžeš dovolit! Líp než ty! Jasný?!“

Když babička odcházela, řekla Slavovi, že ji zklamal. Že maří rodinné plány a vyrostl z něj budižkničemu. Slava držel otevřené dveře a rozčileně ji popoháněl:

„Běž už...“

„Jen počkej, až vyroste — bude s tebou mluvit přesně tak jako ty teď se mnou,“ prorokovala mu na rozloučenou.

Díval jsem se na Slavu ze svého pokoje — vypadal ztrhaně, jako by před tím těžce pracoval. Když se vrátil do obývacího, lehl si na gauč.

Vyšel jsem ze svého úkrytu.

„Slavo,“ zavolal jsem ho tiše a pomalu přistoupil blíž.

Otočil se na mě a natáhl směrem ke mně ruce.

Objal jsem ho a zeptal se:

„O čem to mluvila?“

Slava chvíli mlčel a pak řekl:

„Dřív si lidé mysleli, že naše planeta je placatá.“

„Když ještě neexistovala věda?“

„Ano. Hodně dávno.“

„Ty jo...“

„Ale byli vědci, kteří se snažili dokázat, že Země má tvar koule. Jiní s nimi nesouhlasili a strašně je neměli rádi. Pod hrozbou popravy je nutili, aby svoje názory odvolali.“

„A proč, když měli pravdu?“

„Protože říkali nezvyklé a nepochopitelné věci. Pro lidi bylo těžké přijmout to, čemu nerozuměli. Dokonce i když vědci říkali pravdu, bylo pro ostatní jednodušší je zabít než změnit vlastní názor.“

„Tý-ý-ý jo,“ protáhl jsem znovu udiveně.

„Ale takhle to bylo vždycky. Takhle to funguje celá staletí. Pamatuješ, jak jsme se dívali na film *Šťěstí na dosah*?

„Jo...“

„Byli tam černošští herci. Ještě přednedávnem lidi s touhle barvou kůže neměli žádnou šanci, že by se stali herci. V Americe dřív žili jako otroci.“

„Co to znamená?“

„Nebyli považováni za lidi. Lidé s bílou pletí, jako u nás, je nutili pracovat pro sebe, bili je, mohli si s nimi dělat, co se jim zachtělo.“